

LEVÉLSZEKRÉNY.

Hová tűnt el Gvadányi: Egy falusi nótáriusnak budai utazása szerzői javított példánya? Gróf Gvadányi József Falusi Nótáriusa (1790) nem tartozik a könyvészeti ritkaságok közé, mégis nagy megdöbbenést keltett, amikor ez év júniusában kiderült, hogy ennek egy példánya, amely a szerző bejegyzéseivel, javításaival maradt fenn, a Báró Eötvös József-Kollégium könyvtárából nyomtalanul eltűnt.

A Falusi Nótárius első kiadásának két ilyen példányáról tud a magyar könyvtörténet: az egyik a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának tulajdona, másik a Báró Eötvös József-Kollégium könyvtáráé, amely nem nyilvános könyvtár ugyan, de tudósok számára hozzáférhető. Az előbbi megvan, az utóbbi eltűnt helyéről, ismeretlen helyen lappang s így a Gvadányi-kutatók ezidőszerint nem használhatják.

A kutatók szempontjából mindenképp azt volna fontos tisztázni, vajjon csak ez a két „javított” példány maradt-e fenn? Kevésbé valószínű, hogy Gvadányi, aki két példányt átjavítva és kipontozott sorait tintával kiegészítve küldött meg barátainak, több példányt ne javított volna át. A Falusi Nótárius Budai utazásának első kiadásából nagyon sok példány forog közkezen s van könyvtárakban. Ohajtandó volna, hogy mindazok, akiknek ilyen, a szerző javításaival és kiegészítéseivel ellátott példányaik vannak, közölnék a tintával bejegyzett javításokat és kiegészítéseket a Magyar Könyvszemle szerkesztőségével.

A Falusi Nótárius-nak a Budai utazása, nem „könyvkincs”. MAKAI—HORVÁTH: A könyvgyűjtő kézikönyve szerint a Budai utazás 1888—1938 között elért legmagasabb ára 60 (hatvan) pengő volt, könyvkonjunkcióra idején, — normális időkben 15 (tizenöt) pengő volt átlag árfolyama. Nemcsak minden nagyobb könyvtárban, hanem igen sok gyűjtőnek, irodalomtörténésznek a könyvtárában megtalálható.

Most, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Gvadányi műveiből KEMÉNYFY JÁNDS gondozásában kritikai kiadást rendez sajtó alá, szükség volna a Gvadányi kezeírásával javított példányokra. Az irodalomtörténeti kutatások kiderítették, hogy a két eddig ismert, átjavított példány bejegyzései nem pontosan azonosak. Lehetséges, hogy a többi — ha vannak ilyenek —, javított példányok szerzői javításai is eltérők az akadémiai példánytól.

Az eltűnt Eötvös-kollégiumi példány 1932-ben még megvolt. Ekkor használta és írt róla „Gvadányi Nótáriusának javított szövege” címen a nemrégiben elhunyt kiváló filológus, irodalomtörténész, TOLNAI VILMOS pécsi egyetemi tanár. (Irod. tört. Közl. 1932.)

Aki a Falusi Nótárius első kiadásának javított, eltűnt példányáról tud valamit, közölje a Magyar Könyvszemle szerkesztőségével. TR. Z.

A tulajdonos névbejegyzésével ékes könyvek gyűjtése. A könyvek gyűjtésének, a „mű“ szellemi tartalmán kívül is rengeteg a varázsa. E varázs többnyire imaginárius; alig megfogalmazható, merőben képzeletbeli, s a könyvhöz hozzáképzelt. A változatlan tartalom mellett egy-egy könyvet — valamely mű egy-egy példányát — egyéni *sorsa* is kívánatosá tehet a gyűjtő szemében. Nem utolsó sorban e sorshoz tartozik az a körülmény is, hogy kinek a tulajdonában volt a kérdéses könyv? S ez érdekes még akkor is, ha a tulajdonosnak a könyvvel való szellemi foglalkozása sem oeuvre-jén nyomot nem hagyott, sem bejegyzések, széljegyzetek, aláhúzások alakjában nem tűnik ki magából a könyvből s a tulajdont a névaláíráson kívül semmi egyéb sem jelzi. Még akkor is megmarad a gyűjtő számára a szellemi kitűnőség „keze érintésének“ boldogító elképzése. A gyűjtőt tökéletesen kielégíti az a *tudat*, hogy könyvpéldánya valamely szellemi kiválóság könyvei közé tartozott. Egybefügg ez természetesen a szellemileg kiváló egyénnek kijáró legendás tisztelettel, ami carlyle-i „hőstisztelet“ alakjában minden gyűjtőben, minden szellemi érték irányában fokozottan benne él.

Semmi sem olyan jellemző az emberre, mint olvasmánya. A kiváló ember szellemi portrait-ja könyvtára nélkül alig lehet teljes. Hatalmas kötet jelent meg nemrég GOETHE jenai könyvtári kölcsönzéseiről. A mi SZÉCHENYINK végtelenül érdekes és szellemi fejlődésére élénken rávilágító könyvtára teljes egészében együtt van. DEÁK FERENC apró tulajdoni bélyegzőjével jelölt könyvtárának jelentékeny részét ERNSZT LAJOS mentette meg a szétszóródástól, alig húsz éve. A szellemtudományos biográfia és a filológia természetesen csak a nagy ember teljességében együttmaradt könyvtárára építheti föl következtetéseit, — a könyvgyűjtő azonban beéri azzal is, ha a kiváló ember tulajdonában volt könyvtárnak egy-egy darabját megmentheti s el-eltűnődik a könyvnek és tulajdonosának rejtelmes összefüggésein és megkísérli beépíteni „hősenek“ szellemi alkatába a megszerzett „magányos“ darab szellemi hatóvagy hajtóerejét.

Körülbelül ez az értelme a tulajdonos névbejegyzésével „ékes“ könyvek gyűjtésének. Vannak azonban olyan könyvek is, melyeket *eléktelenít* a névbejegyzés.

SZENTRÚTY PÁL.

Miképp olvasnak sokan könyveket? A Hasznos Múlátságok 1822. évfolyamában olvassuk a fenti című, alábbi szövegű könyvanekdótát:

„Egy Berlieni nagy tekintetű Ur, Marquis D'ARGENS'-hez küldött, és kérette, hogy LETTRES JUIFS (Zsidó Levelek) nevezetű könyvét neki küldené el az átolvasásra. D'ARGENS elküldötte első részét. Egy hét mulva vissza kapja a' könyvet olyan izenettel: hogy az velős tartalmára nézve nagyon tetszenék, 's hogy a' második részt által küldeni méltóztatnék. D'ARGENS ismerte emberét, és ismét ugyan azon részt küldötte vissza. Egy hét mulva ismét jött az Inas a' Könyvvel, azt az izenetet hozván Urától, hogy az még jobban tetszett, az elsőnél, és a' harmadik részt kérte. D'ARGENS ujjonnan az első részt küldötte; mellyet egy hét mulva, hasonló izenettel mint azok előtt vissza kapott. Ezen küldözgetés, és izengetés egész a' hatodik, vagy is utolsó részig, tartott, melly helyett D'ARGENS ismét az első részt küldötte által Midőn

ezt az Olvasó vissza küldené; egy Levelkében azt írta D'ARGENSnek: hogy az neki leginkább azért felette megtetszett, mivel abban mind a' hat kötetnek summás kivonását feltalálhatta. (Első Félesztendő 5—6. l. Pesten, ns. TRATTNERN JÁNOS TAMÁS betűivel.)

Román olvasás Párisban. Párisban minden teremtés Románokat, vagy más szerelmes Leveleket olvas, mellyekben egy tsepp ész sinsen. Ha egy Béres kocsis valamely ház előtt meg áll, és ott neki várakozni kell, azonnal Román könyvet húz ki zsebéből és olvas. Az Uraságok Kotsissai, és Inassai szinte azt tselekszik, míg nekik Urokra várakozni kell. Úton útfélen látni Asszonyokat, Leányokat, Ifjat, Vént, Román Könyvbe el merülve; és a' Napszámos, míg az úton [!] átsorog, 's munkára várakozik Román olvasással tölti idejét. (U. o. 15. l.)